

Бюджетна та податкова системи як складові єдиної концепції макроекономічного регулювання

*Підлипна Радміла Петрівна¹, Гаврилко Петро Петрович²,
Індус Катерина Петрівна³, Робакова Леся Петрівна⁴*

Опубліковано	Секція	УДК
31.01.2025	<i>Економіка</i>	336.1:338.23
DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.15057977		

Анотація. У статті досліджено бюджетну та податкову систему як складові єдиної концепції макроекономічного регулювання, що визначають фінансову стабільність держави, економічне зростання та соціально-економічний розвиток. Проаналізовано теоретичні засади функціонування бюджетної та податкової політики, розглянуто еволюцію підходів до фіскального регулювання та їхню адаптацію до сучасних умов глобалізації та структурних змін у світовій економіці. Особливу увагу приділено ролі бюджетної політики в забезпеченні макроекономічної рівноваги та стабільності економічного середовища, а також значенню податкової системи як інструменту наповнення державного бюджету та регулювання економічних процесів. Розглянуто взаємодію бюджетного та податкового механізмів у контексті реалізації державної економічної політики, зокрема їхню стабілізаційну та стимулюючу функції, що сприяють коригуванню дисбалансів та забезпеченню сталого розвитку.

Досліджено вплив глобальних економічних процесів на бюджетно-податкову систему України, зокрема європейської інтеграції, цифровізації фіскального регулювання та необхідності боротьби з тіньовою економікою. Проаналізовано ключові виклики, що постали перед фіскальною політикою держави в умовах воєнного стану, включаючи мобілізацію ресурсів, підтримку оборонного комплексу та забезпечення фінансової стійкості.

Окреслено перспективи розвитку бюджетної та податкової системи України, визначено необхідність реформування фіскальної політики відповідно до міжнародних стандартів та внутрішніх економічних потреб. Запропоновано напрями оптимізації податкового адміністрування, посилення фіскальної прозорості та підвищення ефективності бюджетного управління, що є ключовими передумовами для фінансової стабільності та відновлення національної економіки.

Ключові слова: бюджетна система, податкова політика, фіскальне регулювання, економічна стабільність, макроекономічне управління, фінансова стійкість.

¹ Підлипна Радміла Петрівна, д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів, обліку та оподаткування, УТЕІ ДТЕУ, <https://orcid.org/0000-0001-6886-5834>

² Гаврилко Петро Петрович, к.е.н., професор кафедри фінансів, обліку та оподаткування, УТЕІ ДТЕУ, <https://orcid.org/0000-0003-2467-8150>

³ Індус Катерина Петрівна, к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування, УТЕІ ДТЕУ, <https://orcid.org/0000-0001-6138-5352>

⁴ Робакова Леся Петрівна, к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування, УТЕІ ДТЕУ, <https://orcid.org/0000-0003-4066-1076>

The Budgetary and Tax Systems as Components of a Unified Concept of Macroeconomic Regulation

Annotation. The article examines the budgetary and tax system as integral components of a unified macroeconomic regulation concept that determine the state's financial stability, economic growth, and socio-economic development. The theoretical foundations of budgetary and tax policy are analyzed, along with the evolution of fiscal regulation approaches and their adaptation to modern globalization conditions and structural changes in the global economy.

Special attention is given to the role of budgetary policy in ensuring macroeconomic balance and economic stability, as well as the significance of the tax system as an instrument for generating public revenue and regulating economic processes. The interaction between budgetary and tax mechanisms within the framework of state economic policy implementation is considered, particularly their stabilizing and stimulating functions, which help adjust imbalances and ensure sustainable development.

The impact of global economic processes on Ukraine's budgetary and tax system is explored, including European integration, fiscal regulation digitalization, and the necessity of combating the shadow economy. The key challenges facing the country's fiscal policy in wartime conditions are analyzed, such as resource mobilization, support for the defense sector, and financial resilience.

The article outlines the prospects for the development of Ukraine's budgetary and tax system, emphasizing the need to reform fiscal policy in accordance with international standards and domestic economic requirements. Directions for optimizing tax administration, strengthening fiscal transparency, and improving budget management efficiency are proposed as key prerequisites for financial stability and the recovery of the national economy.

Keywords: budgetary system, tax policy, fiscal regulation, economic stability, macroeconomic management, financial resilience.

Вступ

Формування ефективної бюджетної та податкової системи є одним із ключових завдань державної економічної політики, адже саме ці механізми визначають фінансову стабільність, регулюють економічну активність та забезпечують умови для сталого розвитку. В умовах сучасних викликів, зокрема глобальних економічних трансформацій, структурних змін у світовій фінансовій системі та необхідності протидії війсьній агресії РФ, Україна стоїть перед завданням удосконалення своєї фіскальної політики, спрямованої на забезпечення макроекономічної рівноваги та стійкості державних фінансів.

Бюджетна та податкова системи є взаємопов'язаними складовими макроекономічного регулювання, що впливають на розподіл ресурсів, стимулюють економічне зростання та визначають соціальні пріоритети держави. У сучасних умовах фіскальна політика має адаптуватися до нових реалій, забезпечуючи баланс між необхідністю фінансування оборонного комплексу, підтримкою критично важливих секторів економіки та створенням стимулів для підприємництва й інвестиційної активності.

Еволюція підходів до бюджетного та податкового регулювання свідчить про зміну ролі держави у процесах економічного розвитку: від мінімального втручання, характерного для класичної економічної школи, до активного застосування бюджетних і податкових інструментів у кейнсіанській та інституціональній економіці. У сучасних умовах фіскальне регулювання спрямоване не лише на забезпечення доходів бюджету, а й на створення ефективних стимулів для розвитку економіки, що особливо актуально для України в період відбудови та європейської інтеграції.

Проблему розвитку бюджетної та податкової систем України в своїх працях досліджували такі науковці: Арістов Ю., Беднарчук В., Гилка У., Гончарова О., Гуцул А., Дідух М., Завальна М., Дзюблук О., Дем'янишин В., Кириленко О., Кізима А., Крисоватий А., Лободіна З., Малиняк Б., Мажара Г., Опанасюк Ю., Прийма С., Сокирко О., Телішук М., Томнюк Т., Турянський Ю., Цимбалюк І., Шевченко О. та інші.

Мета статті – дослідити бюджетну та податкову системи як єдиний механізм макроекономічного регулювання, визначити їхню роль у забезпеченні економічної стабільності держави, проаналізувати основні теоретичні підходи до фіскального регулювання та окреслити практичні перспективи розвитку фіскальної політики України з урахуванням сучасних викликів.

Результати

Формування ефективної бюджетної та податкової системи є визначальним чинником макроекономічного регулювання, адже саме через ці механізми держава забезпечує фінансову стабільність, стимулює економічне зростання та реалізує соціальні пріоритети. В умовах сучасних викликів, спричинених глобальними трансформаціями, економічними кризами та війною, Україна змушена шукати оптимальні підходи до фіскального управління, які здатні не лише забезпечити стійкість державних фінансів, а й сприяти економічному відновленню та розвитку.

Бюджетна та податкова системи становлять єдиний механізм, що функціонує на основі фундаментальних економічних теорій, кожна з яких пропонує власне бачення ролі фіскальної політики в забезпеченні макроекономічної рівноваги. Класичні підходи, які фокусуються на саморегулюванні ринку, протиставляються кейнсіанським концепціям, що наголошують на необхідності активного державного втручання [1]. Водночас інституціональна економіка розглядає бюджетно-податкову систему крізь призму її впливу на формування стимулів для економічних агентів, що особливо актуально в умовах адаптації до європейських стандартів і подолання наслідків воєнних руйнувань [2].

Розвиток бюджетної та податкової систем відбувається під впливом глобалізаційних процесів, які визначають нові тренди у фінансовому регулюванні. Зростає значення цифрових технологій, необхідність посилення фіскальної прозорості та боротьба з ухиленням від оподаткування вимагають перегляду традиційних методів регулювання. Водночас, для України, яка перебуває у стані війни, бюджетно-податкова політика набуває стратегічного значення як інструмент мобілізації ресурсів, підтримки обороноздатності та зміцнення економічної спроможності держави.

Комплексне розуміння бюджетної та податкової системи як невід'ємних складових макроекономічного регулювання потребує звернення до теоретичних основ їхнього функціонування, аналізу еволюції підходів до фіскальної політики та визначення ключових засад, на яких ґрунтується ефективне управління державними фінансами.

Теоретичні засади бюджетної та податкової політики зазнали суттєвої еволюції, відображаючи зміну економічних парадигм і трансформацію ролі держави у фінансовому регулюванні. Від класичної економічної доктрини, що наголошувала на мінімальному втручанні держави, до сучасних концепцій активного фіскального впливу, розвиток цих теорій визначався необхідністю адаптації до конкретних історичних, соціально-економічних та політичних умов.

Класична школа, представлена працями Адама Сміта та Давида Рікардо, ґрунтувалася на ідеї економічного лібералізму, згідно з якою втручання держави у господарську діяльність має бути мінімальним, а її бюджетна політика повинна

обмежуватися фінансуванням лише найнеобхідніших функцій – оборони, правопорядку та забезпечення основної інфраструктури. Відповідно, податки розглядалися як засіб покриття державних витрат, а їхній надмірний рівень сприймався як фактор, що стримує економічне зростання [3].

Принципово інше бачення запропонував кейнсіанський підхід, що набув популярності в першій половині ХХ століття, особливо після Великої депресії. Джон Мейнард Кейнс довів, що держава може і повинна активно використовувати бюджетну та податкову політику для регулювання економічних циклів. Бюджетний дефіцит, який класична школа вважала неприпустимим, у кейнсіанській моделі стає інструментом стимулювання попиту, забезпечуючи зростання зайнятості та виробництва. Податки у цьому контексті виконують не лише фіскальну, а й регулюючу функцію, впливаючи на розподіл доходів і рівень економічної активності [4].

Подальший розвиток економічної думки у другій половині ХХ століття призвів до виникнення монетаризму, основоположником якого став Мілтон Фрідман [5]. Монетаристи наголошували на важливості контролю за грошовою масою та обмеженні державного впливу на економіку, критикуючи кейнсіанську модель за її схильність до інфляційного зростання та накопичення боргів. У рамках цієї концепції податкова політика спрямовується на зниження податкового тиску, що, на думку монетаристів, стимулює інвестиційну активність і економічне зростання.

Сучасні інституціональні підходи до бюджетної та податкової політики роблять акцент на значенні державних інститутів, фіскальної прозорості та ефективності адміністрування податків. В умовах глобалізації та цифрової економіки держави змушені адаптувати свої фінансові системи до нових викликів, таких як транснаціональні податкові ухилення, необхідність справедливого розподілу ресурсів та фінансування соціальних програм [6]. Водночас у воєнний період, який нині переживає Україна, бюджетна та податкова політика набувають особливого значення як інструменти забезпечення фінансової стійкості, підтримки економіки та мобілізації ресурсів для оборони.

Функціонування бюджетної та податкової систем як інструментів макроекономічного регулювання ґрунтується на чітко визначених завданнях, що визначають роль держави у фінансовій сфері. Бюджет, акумулюючи фінансові ресурси, забезпечує їхній ефективний розподіл, стабілізує економіку, підтримує розвиток стратегічних галузей та виконує соціальні зобов'язання держави. Водночас податки, формуючи дохідну частину бюджету, відіграють не лише фіскальну, а й регуляторну функцію, сприяючи економічному зростанню, зменшенню соціальної нерівності та забезпеченню фінансової дисципліни.

Взаємодія бюджетних та податкових механізмів визначає загальну ефективність державної економічної політики, спрямованої на підтримку макроекономічної рівноваги та забезпечення стійкості національної економіки (рис. 1).

Фіскальне регулювання є багатовимірним процесом, що базується на різних економічних концепціях, кожна з яких формує власне бачення ролі держави в забезпеченні макроекономічної стабільності. Упродовж історії фінансова наука запропонувала кілька підходів до бюджетної та податкової політики, що відрізняються за рівнем державного втручання, пріоритетами в розподілі ресурсів та механізмами стимулювання економічного зростання. Різноманіття підходів відображає складність макроекономічного регулювання, адже вибір конкретної моделі залежить від економічних, політичних та соціальних умов у кожній державі. У Таблиці 1 систематизовано ключові концепції фіскальної політики, їх основні характеристики та вплив на економіку.

Функції бюджету і податків у макроекономічному регулюванні

Бюджетні функції

- **Розподільча** – забезпечення ефективного розподілу державних ресурсів між секторами економіки та регіонами.
- **Стабілізаційна** – регулювання економічних циклів, запобігання кризовим явищам через бюджетну політику.
- **Структурна** – сприяння розвитку пріоритетних галузей економіки через державні видатки та підтримку інвестицій.
- **Соціальна** – фінансування соціальних програм, підтримка малозабезпечених верств населення, забезпечення рівного доступу до послуг.
- **Контрольна** – моніторинг ефективності використання бюджетних коштів, забезпечення фінансової дисципліни.

Податкові функції

- **Фіскальна** – формування дохідної частини бюджету через податкові надходження.
- **Регулююча** – вплив на економічну активність шляхом зміни податкового навантаження.
- **Стимулююча** – заохочення інноваційної діяльності, підтримка підприємництва через податкові пільги.
- **Розподільча** – перерозподіл доходів з метою зменшення соціальної нерівності.
- **Контрольна** – забезпечення обов'язковості сплати податків, протидія ухиленню від оподаткування.

Рис. 1. Функції бюджету і податків у макроекономічному регулюванні
Узагальнено авторами [7-12]

Таблиця 1

Основні концепції фіскального регулювання

Підхід	Основні положення	Роль бюджету	Податкова політика	Вплив на економіку
Кейнсіанський	Держава має активно втручатися в економіку для регулювання попиту та забезпечення зайнятості.	Гнучка бюджетна політика, можливість дефіцитного фінансування для стимулювання економічного зростання.	Прогресивне оподаткування, податкові стимули для активізації інвестицій та споживчого попиту.	Підвищення сукупного попиту, зменшення безробіття, ризик інфляції та боргового навантаження.
Неокласичний	Ринок має самостійно забезпечувати ефективний розподіл ресурсів, державне втручання має бути мінімальним.	Балансування бюджету, обмеження державних витрат, уникнення дефіциту.	Зниження податкового навантаження для стимулювання ділової активності, нейтральність податків.	Економічне зростання через приватні інвестиції, стимулювання підприємництва, ризик соціальної нерівності.
Інституціональний	Фіскальна політика має враховувати особливості інституційного середовища, вплив державних регуляторів та соціальні аспекти.	Оптимізація державних видатків, забезпечення фіскальної прозорості, ефективне адміністрування бюджетних ресурсів.	Впровадження податкових реформ, боротьба з ухиленням від оподаткування, цифровізація податкової системи.	Формування стійкої економічної системи, забезпечення соціальної рівноваги, посилення ефективності державного управління.
Монетаристський	Основний акцент на контролі за грошовою масою, мінімізація	Обмеження державних витрат, зниження ролі бюджету в	Мінімізація податкового тиску, акцент на рівних податкових	Зниження інфляції, сприяння довгостроковій фінансовій

	бюджетного дефіциту, стимулювання приватного сектора.	регулюванні економіки.	ставках, уникнення прогресивного оподаткування.	стабільності, ризик обмеження соціальних програм.
Фіскальний федералізм	Децентралізація бюджетних і податкових функцій, посилення ролі місцевого самоврядування.	Перерозподіл фінансів між центральним і місцевими бюджетами, посилення фінансової автономії регіонів.	Надання регіонам податкових повноважень, створення ефективних механізмів розподілу доходів.	Підвищення ефективності використання бюджетних ресурсів, посилення регіонального розвитку, ризик фінансової нерівності між територіями.
Ендогенний ріст (новий кейнсіанізм)	Фіскальна політика має сприяти інвестиціям у науку, освіту та інновації як чинникам довгострокового зростання.	Збільшення державних інвестицій у розвиток людського капіталу, науково-технологічні програми.	Використання податкових стимулів для підтримки НДДКР (науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт), пільгове оподаткування стратегічних секторів.	Прискорення економічного зростання, зміцнення конкурентоспроможності, можливе зростання дефіциту бюджету.
Сучасна теорія фіскальної політики (ММТ, теорія сучасних грошей)	Бюджетний дефіцит не є загрозою, якщо країна має контроль над власною валютою, ключове завдання – підтримка повної зайнятості.	Використання бюджетних видатків для забезпечення зайнятості та економічного зростання без обмеження дефіциту.	Високі державні витрати можуть фінансуватися емісією національної валюти, податки відіграють роль у стримуванні інфляції.	Максимізація зайнятості, ризик високої інфляції та нестабільності на валютних ринках.

Узагальнено авторами [1, 2, 4, 5, 13-17]

Бюджетна система є одним із визначальних механізмів макроекономічного регулювання, оскільки саме через неї держава реалізує свої фінансові, економічні та соціальні функції. Окрім акумуляції та розподілу державних ресурсів, вона слугує дієвим інструментом впливу на економічну активність, інвестиційний клімат і рівень соціальної забезпеченості. В умовах війни та структурних змін вітчизняної економіки роль бюджетної політики як складової державного управління значно зростає, оскільки вона стає ключовим фактором стабілізації та відновлення.

Забезпечення макроекономічної рівноваги через бюджетну систему відбувається шляхом маніпулювання видатками та доходами держави, що дозволяє коригувати рівень сукупного попиту, стимулювати зростання або, навпаки, обмежувати інфляційні ризики. Гнучкість бюджетної політики визначає ефективність економічної стратегії держави, особливо в періоди кризових явищ, коли необхідно оперативно реагувати на зміни в соціально-економічному середовищі.

Фіскальне регулювання здійснюється як через пряме фінансування державних програм, так і через систему трансфертів, субсидій та інвестиційних стимулів. З одного боку, бюджетні видатки спрямовуються на підтримку стратегічних галузей економіки, забезпечення національної безпеки, розвиток інфраструктури та соціального захисту. З іншого боку, контроль за бюджетним дефіцитом та ефективністю витрат визначає загальну фінансову стійкість держави, що особливо актуально у контексті залучення міжнародної допомоги та управління державним боргом.

У сучасних умовах, коли Україна перебуває у стані збройного протистояння та водночас інтегрується у європейський економічний простір, бюджетна система має виконувати не лише традиційні функції, а й адаптуватися до нових викликів. Відтак, бюджетна система є не лише технічним механізмом розподілу ресурсів, а й стратегічним інструментом, який формує економічну політику держави, визначає її стійкість перед кризами та забезпечує умови для сталого розвитку національної економіки.

Податкова система відіграє ключову роль у структурі макроекономічного регулювання, оскільки через неї держава формує фінансову базу для виконання своїх функцій, впливає на економічну активність, забезпечує соціальну рівновагу та стимулює структурні перетворення в економіці. В умовах сучасних викликів, зокрема повномасштабної війни, відновлення економіки та інтеграції до європейського економічного простору, ефективність податкової політики набуває критичного значення для фінансової стійкості держави.

Система оподаткування виконує не лише фіскальну функцію, що полягає у формуванні доходів бюджету, а й виконує регуляторну роль, впливаючи на стимули економічних суб'єктів, перерозподіл доходів та рівень інвестиційної активності. Через зміну рівня податкового навантаження держава може коригувати економічний цикл: знижуючи податки в періоди спаду для стимулювання попиту та підвищуючи їх у періоди економічного зростання для акумулювання ресурсів.

В українських реаліях податкова система має бути не лише джерелом наповнення бюджету, а й потужним механізмом стимулювання економічного зростання. Вдосконалення системи оподаткування через зниження надмірного податкового тиску на стратегічні галузі, забезпечення податкових стимулів для інноваційної діяльності та підтримку малого та середнього бізнесу сприятиме зміцненню економічного потенціалу країни. У поєднанні з бюджетною політикою, податкова система має створювати умови для фінансової стабільності держави, стійкого розвитку національної економіки та її поступової адаптації до європейських стандартів фіскального регулювання.

Функціонування бюджетної та податкової системи як складових єдиної концепції макроекономічного регулювання передбачає їхню постійну взаємодію у процесі формування та реалізації економічної політики держави. Саме поєднання цих двох елементів визначає ефективність фіскальної політики, яка виконує як стабілізаційну, так і стимулюючу функцію, а також забезпечує адаптацію економіки до глобальних викликів і трансформацій.

Стабілізаційна та стимулююча роль бюджетно-податкової системи проявляється у здатності держави коригувати дисбаланси економіки, запобігати фінансовим кризам та сприяти розвитку ключових секторів. Податкові стимули можуть застосовуватися для залучення інвестицій, розвитку малого та середнього бізнесу, підтримки експортоорієнтованих галузей та впровадження інноваційних технологій. У свою чергу, бюджетна політика здатна формувати довгострокові пріоритети економічного зростання, сприяючи розвитку стратегічних напрямів – від оборонного комплексу до цифрової економіки.

В умовах сучасних глобальних трансформацій взаємозв'язок бюджетної та податкової політики набуває нових викликів, зумовлених інтеграцією до Європейського Союзу, необхідністю цифровізації фінансових процесів та боротьбою з тіньовою економікою. Впровадження європейських стандартів передбачає гармонізацію фіскального законодавства, посилення фіскальної прозорості та підвищення ефективності податкового адміністрування. Одночасно цифрові технології відкривають нові можливості для автоматизації податкового контролю, електронного

декларування та створення прозорої системи бюджетного управління, що мінімізує ризики корупції та сприяє детінізації економіки [18].

В умовах повномасштабної війни бюджетна політика зосереджена на підтримці життєво важливих секторів, забезпеченні стабільних соціальних виплат та мінімізації макроекономічних ризиків, що вимагає пошуку балансів між витратною та дохідною частинами бюджету. Податкова система, своєю чергою, має забезпечити не лише стале наповнення бюджету, а й сприяти створенню сприятливого економічного середовища для підприємництва та інвесторів. Подальша реформа податкового законодавства повинна бути спрямована на зменшення адміністративного навантаження на бізнес, цифровізацію податкового адміністрування, боротьбу з ухиленням від оподаткування та ліквідацію податкових схем, що сприяють виведенню капіталів у тіньовий сектор. У цьому контексті особливого значення набуває посилення податкової дисципліни, що є необхідною умовою для збереження фінансової стабільності держави.

Сучасний етап реформування бюджетно-податкової системи України є вирішальним для її економічного майбутнього. Поєднання заходів із посилення фіскальної дисципліни, оптимізації державних витрат, створення прозорого податкового середовища та залучення міжнародної технічної допомоги дозволить не лише забезпечити фінансову стабільність у період воєнних викликів, а й створити основу для довгострокового економічного зростання. Бюджетно-податкове регулювання має бути стратегічним інструментом, що працює на підтримку економічної незалежності держави, прискорення її євроінтеграційних процесів та формування міцного фінансового фундаменту для відбудови та розвитку України.

Висновки

Бюджетна та податкова система є фундаментальними складовими макроекономічного регулювання, що забезпечують фінансову стабільність, сприяють економічному зростанню та визначають соціально-економічний розвиток держави. В умовах сучасних викликів, зокрема війни, глобальних трансформацій та євроінтеграційних процесів, ефективність фіскальної політики набуває стратегічного значення для збереження економічної стійкості України.

Еволюція економічної думки доводить, що поєднання бюджетного та податкового механізмів формує основу державного регулювання. Від класичних підходів, що ґрунтуються на мінімальному державному втручанні, до кейнсіанських і сучасних інституціональних моделей, які передбачають активну роль держави у фінансовій сфері, відбувалася трансформація економічної політики відповідно до соціально-економічних потреб суспільства. Україна, яка перебуває у процесі адаптації до європейських стандартів, має використовувати поєднання різних підходів, що сприятиме не лише забезпеченню стабільності державних фінансів, а й стимулюватиме економічне зростання та підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

Фіскальне регулювання, яке охоплює бюджетну та податкову політику, виконує як стабілізаційну, так і стимулюючу функцію. Бюджетна політика спрямована на забезпечення фінансової рівноваги, підтримку стратегічних галузей та соціального захисту, тоді як податкова політика визначає стимули для бізнесу, інвестицій та детінізації економіки. У сучасних умовах особливої ваги набуває боротьба з ухиленням від оподаткування, цифровізація податкового адміністрування та забезпечення прозорості державних фінансів, що є необхідними передумовами для ефективного економічного управління.

Зростаюча роль глобалізаційних процесів та інтеграції України в європейський фінансовий простір потребує гармонізації фіскальної політики з міжнародними

стандартами, адаптації податкового законодавства до вимог ЄС та посилення ефективності бюджетного управління. Водночас подальше реформування бюджетно-податкової системи має враховувати національні економічні реалії, зокрема необхідність підтримки оборонного комплексу, стимулювання економічної активності та створення передумов для післявоєнного відновлення країни.

Стратегічне завдання бюджетно-податкової політики України полягає у забезпеченні фінансової стійкості держави в умовах воєнних викликів та підготовці до економічного відновлення. Поєднання заходів із посилення фіскальної дисципліни, оптимізації державних витрат, створення сприятливого податкового середовища та залучення міжнародної фінансової підтримки стане ключовим фактором для стабільного розвитку національної економіки. Формування сучасної бюджетно-податкової системи має базуватися на принципах ефективності, прозорості та соціальної справедливості, що забезпечить сталий розвиток держави, її економічну незалежність та поступову інтеграцію у світовий економічний простір.

Список використаної літератури

1. Томнюк, Т. Л. Томнюк ТЛ Фіскальне регулювання у провідних економічних теоріях XX–XXI ст. http://jnas.nbu.gov.ua/j-pdf/Pekon_2018_2_46.pdf
2. Теліщук, М., & Теліщук, М. (2025). Податкова діяльність держави: інституціонально-соціальні аспекти. *Сталий розвиток економіки*, (1 (52)), 297-304. <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/download/1182/1135>
3. Прийма, С. С., & Міщук, Н. В. (2021). Методологія дослідження соціально-економічних процесів: історичний аспект. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/66456>
4. Гилка, У. Л. (2022). Прикладне значення "загальної теорії" кейнса та складність її осмислення. Applied significance of keynes "general theory" and the complexity of its understanding. <https://elar.naiu.kiev.ua/bitstreams/41229968-59cb-4c60-a894-22168faa210c/download>
5. Шевченко, О. О. (2012). Історія економіки та економічної думки: сучасні економічні теорії. <https://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/706>
6. Chugunov, I. (2024). Фінансово-бюджетна політика як складова резильєнтності державних фінансів та соціально-економічного розвитку країни. *Demography and social economy*, 58(4), 113-127. <https://dse.org.ua/ojs/index.php/dse/article/download/220/160>
7. Арістов, Ю. Ю. (2020). Бюджетна система як інструмент соціально-економічного розвитку країни. *Економіка та держава*, (3), 154-159. http://www.economy.in.ua/pdf/3_2020/30.pdf
8. Турянський, Ю. І. (2020). Податкове регулювання як механізм макроекономічної стабілізації. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*, (59), 5-11. <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/article/download/819/778>
9. Малиняк, Б. (2021). Функції видатків бюджету в публічному управлінні, економічній і соціальній системах країни. <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/43459/1/%D0%9C%D0%90%D0%9B%D0%98%D0%9D%D0%AF%D0%9A.PDF>

10. Сокирко, О. С., & Філіпішина, К. І. (2021). Аналіз формування пріоритетних напрямів підвищення ефективності бюджету України. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*, (2), 119. http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2021/2_2021/14.pdf
11. Гуцул, А. (2024). Принципи та функції оподаткування прибутку підприємств. *Збірник наукових праць Державного податкового університету*, (2), 9-13. <https://journals.dpu.kyiv.ua/index.php/collectioneconomy/article/download/500/481>
12. Беднарчук, В. В. (2022). Податкові інструменти регулювання економіки України. <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/VYPUSK-3.pdf#page=73>
13. Цимбалюк, І. О. (2022). Фіскальний простір інклюзивного розвитку регіону в умовах фінансової децентралізації: теорія, методологія, практика. <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/21861>
14. Дідух, М. (2023). Координація складових макроекономічної політики країни в умовах війни. <https://ekmair.ukma.edu.ua/bitstreams/c5aff412-d135-48c7-b2af-7851f9f4f85b/download>
15. Pirnykoza, P. (2023). Концептуальні засади фіскального суверенітету держави: методологічний аспект. *Ekonomichnyy analiz*, 33(4), 310-320. <http://econa.wunu.edu.ua/index.php/econa/article/view/6127/6565657511>
16. Завальна, М. В., & Мажара, Г. А. (2023). Побудова трьохсекторної моделі економічного зростання з ендегенним показником технологічного прогресу. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*, (25), 72-78. <https://ev.fmm.kpi.ua/article/download/278606/273276>
17. Крисоватий, А. І., Кириленко, О. П., Горин, В. П., Лободіна, З. М., Дем'янишин, В. Г., Дзюблук, О. В., ... & Кізима, А. Я. (2024). Модерні фінанси: глобальні виклики і сучасні тренди. http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/52866/1/Monogr_Fin_forum.pdf
18. Опанасюк, Ю. А., & Гончарова, О. В. (2024). *Цифровізація податкового адміністрування як складова трансформації системи державного управління* (Doctoral dissertation, Сумський державний університет). https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/97894/1/Opanasiuk_tax_administration.pdf